

AGNIESZKA DMOWSKA

Studia Medioznawcze nr 1/2000

ISSN 1641-0920

„POLSKIE MEDIA – DZIESIĘĆ LAT PO LIKWIDACJI CENZURY” SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI

Instytut Dziennikarstwa Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego zorganizował konferencję medioznawczą pt. „Polskie media – dziesięć lat po likwidacji cenzury”, która w dniach 1 – 2 czerwca 2000 roku obradowała w warszawskim Pałacu Kazimierzowskim. Uczestnikami konferencji byli pracownicy wyższych uczelni z Bydgoszczy, Gdańska, Katowic, Kielc, Krakowa, Lublina, Opola, Poznania, Rzeszowa, Wrocławia i Warszawy. Uczestnicy konferencji mogli wysłuchać 38 referatów oraz licznych głosów w dyskusji. Organizatorzy kilkakrotnie przywoływali tradycję konferencji poświęconych kondycji mediów w Polsce organizowanych w Instytucie Dziennikarstwa UW przez nieżyjącą już prof. Alinę Słomkowską.

Konferencja poświęcona była przeobrażeniom, jakie dokonały się w polskich mediach po likwidacji cenzury, problemom, z jakimi borykają się media regionalne, nowym zjawiskom w polskich mediach oraz niektórym aspektom związanym z przyszłością środków masowego przekazu. Celem konferencji było także spotkanie się medioznawców z różnych ośrodków badawczych w kraju, wymiana poglądów i zapoznanie się z aktualnym dorobkiem naukowym.

Pierwszej sesji plenarnej przewodniczył prof. Jerzy Olędzki z Uniwersytetu Warszawskiego. Obrady plenarne rozpoczął prof. Bartłomiej Golka (UW) referatem poświęconym transformacji mediów w Polsce w latach 90. i wynikającej z tego konieczności ponownego określenia potrzeb badawczych. Na temat przedmiotu i kierunków rozwoju współczesnego medioznawstwa w Polsce wypowiedział się prof. Tomasz Goban-Klas (Uniwersytet Jagielloński), a prof. Jacek Sobczak (UAM w Poznaniu) wskazywał na konieczność zmian ustawodawstwa w zakresie działalności społecznych środków przekazu. W swoim wystąpieniu prof. Beata Ociepka (Uniwersytet Wrocławski), porównując brytyjski i polski model mediów publicznych, podkreślała konieczność dokonania zmian prawnych i strukturalnych tak,

by w Polsce rzeczywiście można było mówić o mediach publicznych. Jednym z problemów poruszanych podczas sesji plenarnej była także zauważalna degradacja polskiej prasy informacyjno-politycznej (prof. Tomasz Mielczarek, WSP w Kielcach) spadek liczby tytułów dzienników ogólnokrajowych i regionalnych. Sesję zakończył prof. Janusz Rulka (WSP w Bydgoszczy) rozważaniami nad historią w mediach na przykładzie wybranych przypadków z lat 1990-1999. Podczas dyskusji zwrócono uwagę na problem precyzyjnego zdefiniowania pojęcia *społeczne środki przekazu* oraz na odmienną tradycję kontynentalnej oraz anglosaskiej w odniesieniu do modelu mediów publicznych.

Po przerwie obrady były kontynuowane w trzech sekcjach. Obradom sekcji pierwszej, poświęconym dylematom rozwoju mediów regionalnych przewodniczył dr hab. Janusz Adamowski (Uniwersytet Warszawski). Podczas 11 wystąpień zaprezentowany został obraz mediów regionalnych od Wybrzeża do Śląska i – zdaniem referentów – nie był to obraz optymistyczny. W wystąpieniach wskazywano na kryzys mediów regionalnych, będący efektem nieustabilizowania rynku i dyktatu pracodawców. Zwrócono też uwagę na stan środowiska dziennikarskiego oraz kryzys prasy.

W sekcji drugiej, której przewodniczył prof. Bogdan Michalski (Uniwersytet Warszawski), referaty poświęcone były prawnym problemom mediów po 1989 roku. W 11 referatach i podczas dyskusji referenci zwracali uwagę, że zlikwidowanie cenzury zaowocowało różnymi próbami reglamentacji prasy, np. przez kolportaż. Wskazywano na próby manipulacji ustawą o prawach autorskich oraz na wykorzystywanie przepisów do reaktywacji cenzury i ograniczania swobody wypowiedzi. W kilku wystąpieniach podkreślano pojawienie się problemu związanego z ingerencją coraz silniejszych grup nacisku, które podejmują próby kontrolowania mediów i kwestię kompetencji samych dziennikarzy, często nie potrafiących skutecznie bronić swoich praw.

Obradom sekcji trzeciej przewodniczył dr hab. Maciej Mrozowski (Uniwersytet Warszawski). W 9 referatach zostało poruszonych 9 zagadnień, określonych jako nowe zjawiska w polskich mediach po 1989 roku. W kilku referatach omówiono problem zacierania się granic między sferą publiczną i prywatną oraz kształtowania się nowych relacji między elitami medialnymi a elitami politycznymi. W dwóch innych referatach przedstawiony został rozwój nowych mediów w Polsce oraz społeczne implikacje związane z pojawieniem się nowych technik komunikowania. Referenci zgodzili się, że pewne kategorie problemów, jak np. zagrożenia i pułapki wynikające z dynamicznego rozwoju Internetu, są wspólne zarówno dla nas, jak i dla krajów zachodnich. Bez wątplenia natomiast do zjawisk charakterystycznych dla polskiego rynku prasowego można zaliczyć dominację zachodnich, głównie niemieckich, wydawców na rynku prasy kobiecej i związany z tym transfer filozofii i wzorców, dostosowany jednak do polskiej specyfiki kulturowej. Dyskusję podsumował przewodniczący obradom dr hab. M. Mrozowski podkreślając, że w zasadzie każdy z prezentowanych tematów otwiera nowe problemy badawcze.

W drugim dniu obrad sesji plenarnej przewodniczył prof. Jerzy Bralczyk (Uniwersytet Warszawski). Pierwszy referat poświęcony refleksjom nad cenzurą i autocenzurą wygłosił

prof. Marcelem Kosmanem (UAM w Poznaniu), który przypomniał, że od czasów Galla Anonima każdy, kto pisał na użytek publiczny, wliczając w to królewskich kronikarzy, zdawał sobie sprawę z odpowiedzialności za słowo i nie przelewał na papier wszystkich swoich obserwacji. Dr Marcelina Zuber (Uniwersytet Wrocławski) z punktu widzenia socjologa przedstawiła wizerunek mediów i dziennikarzy wynikający z badań opinii publicznej, wskazując na dość wysoki poziom prestiżu zawodu dziennikarskiego i społeczne przyzwolenie na krytykę elit politycznych oraz powszechną akceptację tezy, że prasa powinna być niezależna. Szczegółową analizę środków perswazyjnych, przede wszystkim metafor językowych, używanych w dyskursie politycznym przed i po zniesieniu cenzury przedstawili dr Paweł Nowak i mgr Danuta Kępa-Figura (UMCS w Lublinie). Interesująca była obserwacja, że zniesienie cenzury nie miało wpływu na zmianę językowego obrazu świata i jednocześnie politykę objaśniają te same kategorie pojęciowe.

Przyszłością mediów i mediami przyszłości, będących efektem procesu kompleksowych zmian zdefiniowanym jako mediamorfoza zajął się w swoim wystąpieniu dr hab. Tadeusz Kowalski (Uniwersytet Warszawski). Podkreślając największą w dziejach ilość form medialnych, referent jednocześnie zwrócił uwagę na często występujący brak dystansu do innowacji, przecenianie jednych i niedocenianie innych technologii. Po wystąpieniach odbyła się dyskusja i przewodniczący sekcji zapoznali zebranych z wynikami prac w poszczególnych zespołach. Wszystkie referaty i ważniejsze głosy w dyskusji konferencji „Polskie media – dziesięć lat po likwidacji cenzury” zostaną wydane przez Instytut Dziennikarstwa WDiNP UW w tomie, który ukaże się na początku 2001 roku.

Na zakończenie sesji dr hab. Janusz Adamowski podziękował przewodniczącym sekcji, referentom i dyskutantom wyraził wolę kontynuowania spotkań, dających szansę na wymianę myśli i pełniących funkcję integracyjną dla środowiska naukowego medioznawców. Przewodniczący konferencji podkreślił konieczność wymiany rezultatów pracy naukowej koordynowania podejmowanych badań, jako jednych z podstawowych czynników rozwoju medioznawstwa w Polsce. J. Adamowski zaproponował utworzenie komitetu, na forum którego zostanie przedyskutowana kwestia powołania stowarzyszenia jednoczącego publiczne szkoły dziennikarskie.